

Na osnovu člana 70. stav 1. tačka 2. Statuta Općine Vogošća („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 27/14 – Prečišćeni tekst i 14/15) i člana 112. Poslovnika Općinskog vijeća Vogošća („Službene novine Kantona Sarajevo“, broj: 27/14 – Prečišćeni tekst, 18/15, 45/15 i 10/16), Općinsko vijeće Vogošća na sjednici održanoj 27.06.2017. godine, donijelo je slijedeći:

ZAKLJUČAK

1. Utvrđuje se Nacrt Odluke o usvajanju Turističkog akcionog plana Općine Vogošća (TAP) za period 2017.-2022.godina i isti se upućuje na javnu raspravu.

2. Prijedlozi, primjedbe, mišljenja i sugestije na Nacrt Turističkog akcionog plana Općine Vogošća (TAP) za period 2017.-2022. godine mogu se dostaviti u pismenoj formi Službi za privredu, integrisani lokalni razvoj i društvene djelatnosti do 28.07.2017. godine.

3. Učesnici u javnoj raspravi su Klubovi vijećnika, radna tijela Općinskog vijeća, političke partije, nevladine organizacije, udruženja, Mjesne zajednice i građani.

4. Općinski načelnik dužan je da pripremi i podnese Općinskom vijeću Vogošća Izvještaj o rezultatima javne rasprave i pripremi prijedlog Odluke o usvajanju Turističkog akcionog plana Općine Vogošća (TAP) za period 2017.-2022. godinu.

Broj:01-05-1257/17

Vogošća, 27.06.2017. godine

TURISTIČKI AKCIONI PLAN
OPĆINE VOGOŠĆA
(TAP)
za period 2017-2022.godine
- nacrt -

Vogošća, juni 2017. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1 Korištena metodologija.....	2
1.2. Procjena stanja u turizmu	3
2. Identifikacija projekta	5
2.1. Opis projekta	5
2.2. Institucionalni okvir projekta	6
3. Osnova za razvoj turizma u Općini.....	7
3.1. Opći podaci turističkog potencijala	8
3.1.2. Površina	8
3.1.3 Prometna povezanost	8
3.1.4. Historija	9
3.1.5. Privreda	9
3.2. Turistički resursi	9
3.2.1. Identifikacija i analiza problema	9
Kulturno historijsko naslijeđe	11
3.2.3. Smještajni kapaciteti	15
3.2.4. Radna snaga	16
3.2.5. Stanje okoliša	16
3.3. SWOT	17
3.4. Smjer razvoja turizma	18
3.4.1. Vizija Općine Vogošća	18
3.4.2. Detaljni plan aktivnosti razvoja turizma	18
3.4.3. Popis kreiranih razvojnih projekata	19
4. Aktivni plan	20
5. Projekti proizašli iz TAP-a	30
5.1. Izrada promotivnog materijala	30
5.2. Pješačke staze	31
5.3. Vogošćanski centar-info centar-suvenirnica	32
5.4. Općinska prodavnica - info punkt- Vogošćanska kuća.....	33
5.4. Općinska prodavnica	33
6. Zaključak	34

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

---

1. UVOD

Kanton Sarajevo predstavlja jednu od najznačajnijih turističkih destinacija u BiH, koji unatoč trenutnom imidžu još uvijek ima velike potencijale za dodatni razvoj turizma. Turizam predstavlja jednu od perspektivnih privrednih grana na kojoj kanton i sve općine kantona mogu temeljiti svoj razvoj.

Međutim, pri planiranju razvoja turizma potrebno je uvažiti nove trendove na turističkom tržištu koji nameću potrebu za stalnim promjenama u strukturi turističke ponude. Novi trendovi turizma polako odmiču od koncepcije konvencionalnih odmora koji su se nudili u prošlosti. Turisti sve više traže sofisticiranije oblike turističke ponude koja posmatra turizam kroz sinergiju sporta, prirode, zabave, kulture, avanturizma. Mišljenje je da Kanton ima vrlo atraktivan turistički potencijal, prije svega jedinstvenu prirodnu i kulturnohistorijsku baštinu. Međutim, potrebno je taj potencijal intenzivnije valorizirati u cilju stvaranja prepoznatljivog identiteta turističke ponude, čime bi se povećala konkurentnost i olakšalo pozicioniranje na tržištu.

Razvoj turizma trebao bi biti temeljen na principima održivosti, te planiran i usklađen na različitim područjima, a s ciljem pružanja sveobuhvatne turističke ponude koja može zadovoljiti različite profile domaćih i turista iz inostranstva.

Iz svega navedenog s pravom se može reći da je turizam jedna od najznačajnijih razvojnih privrednih grana i glavni izvor prihoda miliona ljudi u Evropi i svijetu. Turizam povezuje ljude, 'briše' granice tako što jača razumijevanje između naroda i kultura, te time doprinosi njihovom jedinstvu i raznolikosti. Uvažavajući navedene činjenice Općina Vogošća je pokrenula izradu drugog po redu projekta Lokalnog Turističkog Akcionog Plana koji se u sklopu svoga rada bavi, između ostaloga i zaštitom okoliša, promocijom turizma te razvijanjem kulture i prikupljanja vrijednih informacija o prirodnom i kulturnom naslijeđu.

Ovaj dokument ima za primarni cilj da stručnim planiranjem i dosljednom implementacijom prioritarnih projekata odredi smjer budućeg razvoja turizma na području Općine i da od jedne statične i prosječne turističke destinacije, u narednom periodu Općinu Vogošća pretvori u značajniji turistički prostor u sastavu Kantona Sarajevo, sa izraženim rastom ulaganja u sektor turizma i povećanjem zaposlenosti u ovoj grani privrede.

Turistički Akcioni Plan za područje Općine Vogošća će uticati na budući razvoj turizma te na pozicioniranje Općine Vogošća kao turističke destinacije. Općina će u narednom periodu formirati jedinstvenu turističku ponudu i marketing strategiju u čijoj realizaciji će učestvovati svi ključni pružaoci turističkih usluga. Lokalna uprava će direktno podržavati projekte, posebno u selektivnim oblicima turističke djelatnosti kao što su: sportsko-rekreacioni

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

---

turizam gdje dominiraju biciklizam, ribolovni i lovni turizam, ruralni ekoturizam, te kulturno-historijski turizam.

Na primjeru Općine Vogošća se može vidjeti pozitivan uticaj lokalne uprave, kojoj turizam kao strateški pravac nije ostao samo na deklarativnoj izjavi. Naprotiv, stvarajući formalne pretpostavke, planiranjem izgradnje lokalne infrastrukture, te izgradnjom i obnovom turističkih destinacija, Općina Vogošća će uveliko doprinijeti promociji turizma i podizanju svijesti javnosti o njegovoj važnosti.

Sve pomenuto rezultat je planskog djelovanja u sektoru turizma, sa sviješću da samostalne ad-hoc aktivnosti nikada ne mogu proizvesti značajan efekat kao što to može sinergija svih segmenata društva. Kako se ne bi stalo na do sada postignutom, Općina Vogošća je usvojila TAP-a, koji ima jasan plan aktivnosti potrebnih za dalji razvoj turizma sa listom kapitalnih projekata, što može poslužiti kao iznimno pozitivan primjer drugim općinama u Bosni i Hercegovini. Ovo je drugi po redu TAP za potrebe Općine Vogošća i njenih građana.

Potrebno je napomenuti da je Akcioni plan dokument koji se od vremena nastanka može revidirati u skladu s novonastalim turističkim i razvojnim potrebama na području Općine. Na taj način smjer razvoja turizma postaje fleksibilan i sklon prilagođavanju u skladu sa promjenama u tržišnim uslovima i trendovima.

Po usvajanju drugog TAP dokumenta od strane Općinskog Vijeća Općine Vogošća potrebno je preduzeti konkretne aktivnosti koje su orijentisane na mjere napretka koje imaju uporište u Akcionom planu, kako bi iste bile temelj budućih inicijativa vezanih za napredak u turističkom sektoru Općine, Kantona, Federacije i Države BiH na njenom putu ka ulasku u Evropsku uniju.

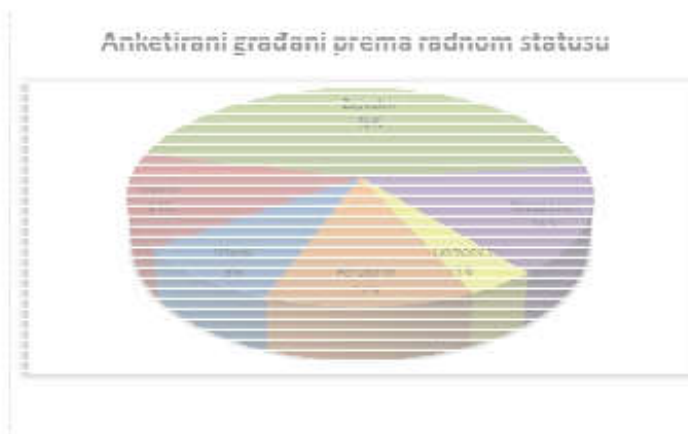
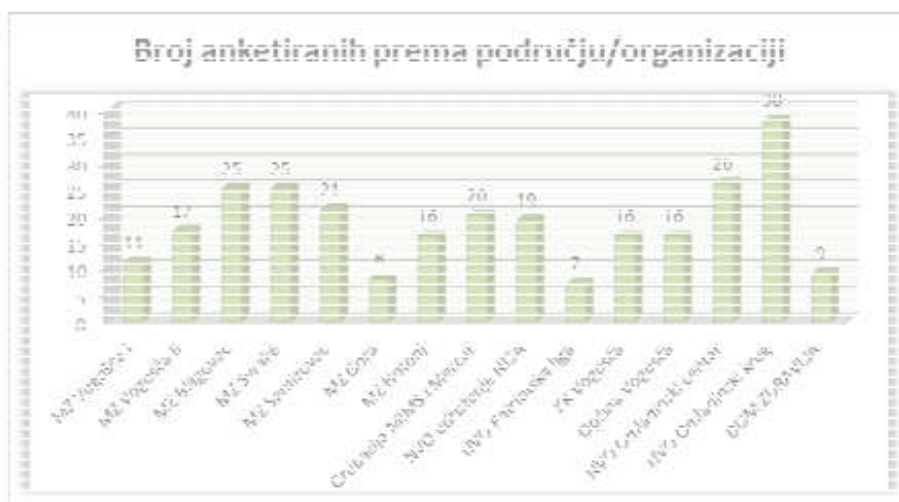
1.1. Korištena metodologija

Prilikom provođenja svih potrebitih aktivnosti za izradu ovog dokumenta korištena je participativna metoda temeljena na saradnji članova radne grupe Općine Vogošća.

Za oblikovanje dokumenta korišteni su različiti izvori informacija koji su služili za definiranje sadašnjeg turističkog potencijala Općine Vogošća, kao što su:

- Istraživanje podataka na temelju dostupnih informacija od strane relevantnih institucija.
- Konsultacije na redovnim sastancima Radne grupe.
- U junu 2016. godine je distribuiran anketni listić institucijama i stanovnicima Općine na temelju kojeg se definisalo postojeće stanje turizma na području Općine Vogošća.

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

PROCJENA STANJA U TURIZMU

Kroz provedeno anketiranje, stanovnici Vogošće su dobili priliku da sami ocijene stanje u turizmu, odnosno pojedine motive dolazaka posjetitelja na ovo područje. Prosječne ocjene za pojedine motive prikazane su u narednom grafikonu.

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

Primjetno je da dominiraju ocjene od 2 do 3, što znači da postoje pojedini sadržaji koji bi privukli posjetitelje, ali da je prema mišljenju ispitanika, njihov kvalitet osrednji, kako su to i ocijenili. Podaci pokazuju da najviše posjetitelja dolazi na područje općine Vogošća zbog posla, kao i zbog rekreacije i zdravlja. Najslabije ocijenjen motiv je kultura, što znači da najmanje posjetitelja dolazi radi kulturnih sadržaja.

Na grafikonu koji slijedi su prikazane ocjene koje su ispitanici dali mogućim elementima ponude u općini Vogošća. Raspon prosječnih ocjena se kreće od 2,21 do 3,31. U ovom slučaju, najmanja ocjena (2,21) pripada dostupnosti turističkih informacija.

Nekoliko elemenata je dobilo ocjene iznad 3, što znači da treba da se radi na promociji i pojačavanju/poboljšanju tih elemenata ponude, jer građani smatraju da oni mogu privući posjetitelje.

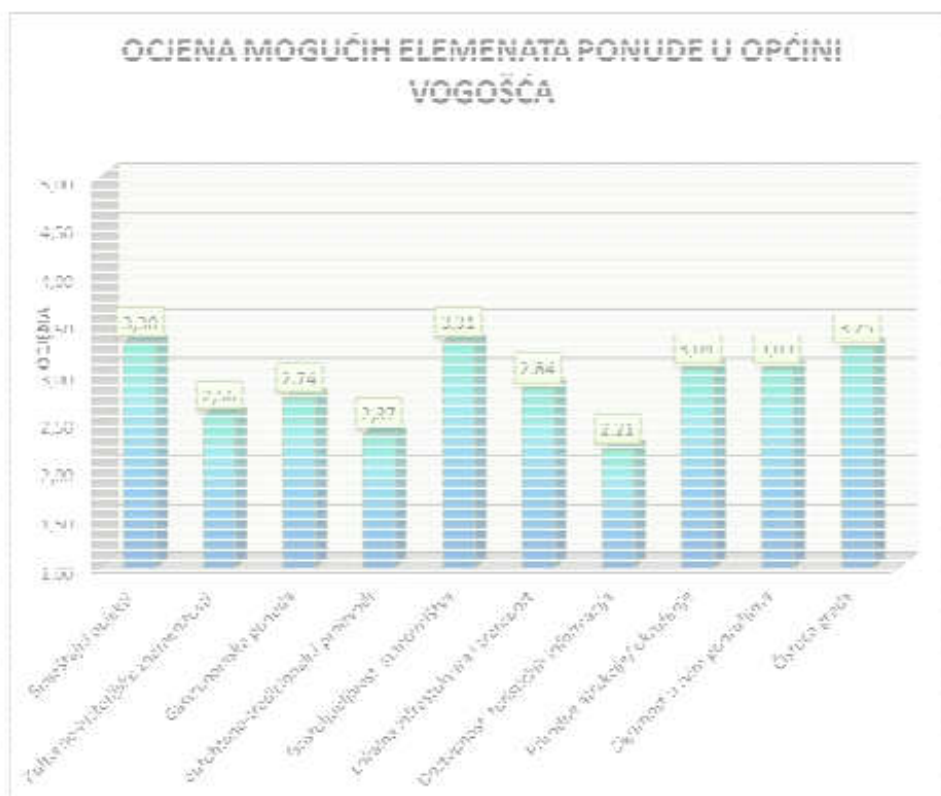
Elementi na kojim treba zasnivati razvoj turizma u Općini Vogošća su:

- Gostoljubljivost stanovništva
- Smještajni objekti
- Čistoća grada
- Prirodne atrakcije/okruženje
- Sigurnost u svim područjima.

Elementi na kojima treba raditi i koje treba razvijati su:

- Dostupnost turističkih informacija
- Autohtoni-tradicionalni proizvodi
- Kulturno historijske znamenitosti
- Gastronomska ponuda
- Lokalna infrastruktura.

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

2. IDENTIFIKACIJA PROJEKTA

2.1. Opis projekta

TAP-om se definira na koji način Općina Vogošća kreira svoj turistički razvoj. Pri određivanju željenog smjera turističkog razvoja Općina treba uvažiti svoje okruženje, odnosno sva obilježja vezana za prirodne i kulturne znamenitosti, tradiciju, historiju ali i postojeće turističke trendove. Osim karakteristika užeg okruženja potrebno je imati u vidu i šire okruženje koje posmatra poziciju Općine Vogošća u kontekstu Kantona Sarajevo. Općina treba usmjeriti razvoj turizma ka prepoznatim turističkim potrebama na koje će se odgovoriti oblikovanjem specifičnog turističkog proizvoda. Na taj način se na nivou Općine kreirati vlastiti turistički identitet kroz specifičnu i prepoznatljivu turističku ponudu koja će privući potencijalne domaće i strane turiste, te zadovoljiti razvojne potrebe lokalnog stanovništva.

U skladu s navedenim, direktni cilj projekta je razvoj turizma zasnovanog na načelima održivog razvoja koji kao takav može implicirati brojne koristi za lokalno stanovništvo (povećanje privrednih aktivnosti, povećanje zaposlenosti, privlačenje investicija).

Potrebno je istaći i vremensko razdoblje u kojem će se realizirati akcioni plan. U tom smislu, akcioni plan će se posmatrati u kratkoročnom (prva godina), srednjoročnom (dvogodišnji plan) i dugoročnom periodu (razdoblje od tri godine).

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

U tom smislu, potrebno je razmotriti ciljeve Akcionog plana, ali i uzeti u obzir neposredne i posredne efekte izrade Akcionog plana.

Posredni i neposredni efekti izrade Akcionog plana razvoja turizma

Posredni efekti realizacije projekta

- Pобољшanje kvalitete života lokalnog stanovništva,
- Očuvanje/razvoj/zaštita svih turističkih resursa Općine,
- Obogaćivanje turističke ponude Općine.

Neposredni efekti realizacije projekta

- Evidentiranje i sistematiziranje postojećih turističkih resursa s gledišta atraktivnosti i razine turističke iskorištenosti,
- Određivanje sadašnje turističke pozicije i potencijalnih smjerova razvoja turizma kao i njihovih ograničenja,
- Osiguravanje jasnih smjernice svih aktivnosti usmjerenih razvoju turizma u zavisnosti sa definiranim prioritetima,
- Povećanje saradnje između raznih lokalnih sudionika te osiguranje podloge za partnerstva javnog, privatnog i civilnog sektora,
- Osiguranje podloge za privlačenje novih izvora finansiranja,
- Promocija svih nositelja razvoja turizma na području Općine Vogošća.

2.2. Institucionalni okvir projekta

Institucionalni okvir projekta vezan je za sva ministarstva, fondove, institucije koje su važne za ovaj projekat. Ovakav kontekst važan je upravo zbog činjenice da određene institucije mogu biti nositelji poticanja ulaganja, te na taj način mogu doprinijeti realizaciji i održivosti projekta.

Budući da je projekt smješten u Kantonu Sarajevo odnosno u Općini Vogošća oni predstavljaju institucionalni okvir projekta, jer mogu putem svojih razvojnih projekata i javnih poziva podstaknuti razvoj turizma.

Budući da je Općina Vogošća nositelj projekta i da je do sada urađeno niz aktivnosti kojima se planirano, putem finansiranja različitih programa, uticalo na razvoj turizma na nivou Općine, može se reći da se razvoj turizma u Općini Vogošća ne odvija stihijski, već putem planiranih i usmjerenih aktivnosti.

Dosadašnje aktivnosti koje su u vezi sa razvojem turizma od strane Općine Vogošća:

- Otvoren Centar za pružanje usluga građanima;
- Certifikat „Bureau Veritas“ -a ISO 9001:2008;
- Za obavljanje svih procesa u Općini Vogošća uveden je elektronski program vođenja projekata „Docunova“;
- Potvrđeno ravnopravno članstvo Općine u Savezu općina i gradova FBiH;
- Urađena strategija razvoja Općine Vogošća 2014-2018. godine;
- Urađena strategija mladih Općine Vogošća 2017-2022. godine;
- Urađena strategija razvoja sporta Općine Vogošća 2017-2022. godine;
- Urađena strategija razvoja poljoprivrede Općine Vogošća 2017-2022. Godine;

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

- LETAP (Lokalni Ekološki/Turistički Akcioni Plan) u izradi;
- Deminiranje;
- Projekti proizvodnje hrane;
- Spomen obilježja;
- Podrška udruženjima građana i NVO-ima.

Potrebno inicirati formiranje turističkog odjela na području lokalne samouprave koja bi imala zadatak da promoviše specifični turistički identitet i na taj način odredi specifičan smjer razvoja turizma, te doprinese i podizanju nivoa kvalitete cjelokupne turističke ponude Kantona. Turistički odjel Općine. Vogošća bi u sklopu svojih nadležnosti mogao u sinergiji sa TZ Kantona Sarajevo, da vodi i evidenciju turista, smještajnih kapaciteta i ostale relevantne turističke evidencije.

Kako bi se ostvario uravnotežen razvoj nekog područja potrebna je usklađenost između dokumenata na lokalnom, kantonalnom, federalnom i nacionalnom nivou.

Potrebno je da svi dokumenti funkcioniraju u međusobnoj sinergiji, odnosno da jedan dokument uvažava drugi na način da se poštuju ciljevi iz dokumenta na višem nivou. Postavljeni ciljevi na lokalnom nivou uvažavaju one na kantonalnom i federalnom nivou, pri čemu su na lokalnom nivou ciljevi specificirani i vezani za tačno definirane projekte koje svaka jedinica lokalne samouprave postavlja kao nužne za ostvarenje vlastitog smjera razvoja.

Relevantni dokumenti koji utiču na Akcioni plan

Usklađenost Akcionog plana s dokumentima višeg reda

Ovdje je potrebno napomenuti da je krovni dokument za izradu Akcionog plana razvoja turizma Općine Vogošća, Kantonalni Ekološki Akcioni Plan Kantona Sarajevo. Cilj izrade kantonalnog plana je između ostalog i izrada teorijski utemeljenog i praktično provodivog modela zaštite okoliša i razvoja turizma na području Kantona Sarajevo. Kanton na taj način postaje konkurentna destinacija, isplativoga turističkog proizvoda što sve skupa ima za krajnji cilj i porast životnog standarda stanovništva. KEAP ima za cilj pružanja konkretnih odgovora i akcija koje je potrebno provesti (jasna vizija, održivi razvoj, potencijali ulaganja, ekonomski učinci, prosperitet i veći kvalitet života svih građana)

3. OSNOVA ZA RAZVOJ TURIZMA U OPĆINI

Potencijalne i realne turističke atrakcije predstavljaju temeljni turistički resurs svake turističke destinacije. Turističke atrakcije određuju i uslovljavaju turističku ponudu nekog područja te utiču na razvoj turizma uopće.

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

3.1. Opći podaci turističkog potencijala

U kontekstu općih podataka turističkog potencijala posmatrat će se ključni faktori turizma koji imaju za cilj odrediti cjelokupan turistički potencijal Općine Vogošća, kao što su: položaj Općine Vogošća, demografske karakteristike, klimatske karakteristike, prometna obilježja, historijska obilježja, privredne predispozicije, te sadašnji turistički potencijali.

3.1.1. Položaj Općine Vogošća

Općina Vogošća jedna je od 9 općina Kantona Sarajevo. Teritorij općine se nalazi sjeverozapadno od gradskog dijela Sarajeva, na udaljenosti od oko 6 km. Graniči sa općinama: Ilijaš, Centar, Novo Sarajevo i Novi Grad.

3.1.2. Površina, broj stanovnika, naselja u sastavu općine

Površina Općine Vogošća iznosi 71,7 km². Prema popisu stanovništva iz 2016. godine, u ovoj Općini je živjelo 27.816 stanovnika.

Općinu Vogošća sačinjava 8 mjesnih zajednica: Vogošća I, Vogošća II, Blagovac, Hotonj, Kobilja glava, Semizovac, Svrake, Gora.

3.1.3. Prometna povezanost

Geoprometni položaj Općine je veoma povoljan. Kroz Općinu prolaze vrlo važne putne komunikacije koje povezuju Sarajevo sa ostalim mjestima. To su dionice magistralnih puteva M-18 (Sarajevo - Tuzla) i M-17 (Sarajevo-Zenica-Doboj-Bosanski Šamac). Takođe, kroz Općinu prolazi dionica auto-puta, kao i željeznička pruga Vinkovci-Sarajevo-Ploče. To znači da je Općina Vogošća dobro povezana sa svim ostalim općinama, kako Grada Sarajeva, tako i Kantona Sarajevo.

Prijevoz građana, u dužini od oko 25 km, na području Općine, odvija se vozilima KJKP „GRAS“ Sarajevo i Centotrans Sarajevo. Općina Vogošća je, na isti način, dobro povezana sa svim ostalim općinama, kako Grada Sarajeva, tako i Kantona Sarajevo.

Zračni saobraćaj se odvija putem jedinog aerodroma koji se nalazi u neposrednoj blizini na teritoriji Općine Ilidža i njegov naziv je: „Međunarodni aerodrom Sarajevo“ koji je povezan sa Vogošćom Sarajevskom obilaznicom na potezu Sarajevo – sjever, Sarajevo – zapad. S druge strane petlja Sarajevo sjever i Sarajevo zapad predstavlja najbrži i najsigurniji pravac za stanovnike između općina Vogošća i Ilidža te prigradskih naselja općine Novi Grad prema Vogošći.

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

3.1.4. Historija

Općina Vogošća se prvi put spominje pod imenom "GOGOŠTA" davne 1445. godine u vrijeme turskog prodiranja na Balkan. Današnji oblik imena dobila je početkom druge polovine XVI vijeka. Prekretnica u historiji ove Općine je izgradnja preduzeća "TITO" Vogošća koje početkom šezdesetih godina mijenja naziv u "PRETIS".

3.1.5. Privreda

Općina Vogošća je jedna od općina koja spada u red razvijenijih općina Kantona i Sarajevske regije. O tome svjedoči i struktura privrede koja ukazuje da je Općina značajno industrijsko i trgovinsko sjedište, sjedište banaka, upravnih i administrativnih tijela, te zdravstvenih i obrazovnih ustanova. Uslovi za razvoj privrede na prostoru Općine su veoma povoljni. Zahvaljujući njima ovo područje se veoma dobro i ubrzano razvijalo. Od Drugog svjetskog rata, pa do 1992. godine industrija je bila glavna privredna grana. Od ukupnog broja radno sposobnog stanovništva Općine, 90% je bilo zaposleno u industriji. Danas, kao posljedica agresije na Bosnu i Hercegovinu, industrijska proizvodnja je u mnogome smanjena, a poljoprivreda je postala vodeća privredna grana. Pored stare industrijske zone, izgrađena je nova industrijska zona u kojoj se do sada nalazi 18 izgrađenih objekata, u planu je izgradnja nove industrijske zone na lokalitetu nekadašnje kasarne Semizovac.

3.2. Turistički resursi

U ovom poglavlju dat će se pregled turističkih resursa - karte, na način da će se posmatrati različite kategorije resursa, i to: prirodni potencijali, kulturna baština, potencijalni turistički kapaciteti.

3.2.1. Prirodni potencijali

Turistički potencijal Općine Vogošća uveliko ovisi i o raspoloživim prirodnim potencijalima. U ovom dijelu dokumenta ukratko će se predstaviti najveći prirodni potencijali Općine Vogošća.

3.2.2. *Prirodno nasljeđe*

Na području Općine Vogošća nalazi se nekoliko lokacija koje se mogu tretirati kao posebno značajna područja iz ugla očuvanja čovjekove okoline, ali i iz ugla razvoja turizma. Prije svega to je područje vodopada Skakavac, zatim područje oko odmarališta Crvenog križa u Jošaničkom Potoku, te lovište "Vogošća" i Planinarski dom "Motka"

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

Područje vodopada Skakavac smješteno je u sjevernom dijelu Kantona Sarajevo, zahvatajući prostor južnih obronaka Ozrena, vrha i sjevernih padina Bukovika i prostire se preko teritorije četiri općine, između ostalih i Općine Vogošća. Zaštićeno područje obuhvata 1.434,21 hektara.

Sa aspekta svojih hidrogeomorfoloških karakteristika, visokih florističkih i faunističkih vrijednosti, izuzetno visokog stepena biološke raznolikosti, visokog stepena endemičnosti i reliktnosti vrsta biljaka, gljiva i životinja, kao i relativno visokog broja ugroženih vrsta, te visoke vrijednosti neponovljivih ekosistema i pejzažnih osobenosti uz uvažavanje kriterija IUCN-a (Međunarodne unije za zaštitu prirode), ovo područje je uključeno u III kategoriju zaštićenih područja, odnosno predstavlja spomenik prirode, zaštićenu zonu, namijenjenu uglavnom za konzervaciju specifičnih prirodnih obilježja.

Na širem prostoru vodopada Skakavac evidentirani su mnogi geomorfološki fenomeni, kao što su stijene, pećine, klisure, kanjoni i karstne konfiguracije. Sa hidrološkog aspekta ovo područje je vrlo specifično po brojnim izvorima, potocima, manjim rječicama i ponorima. Hidrografsku okosnicu cijelog područja čini Perački potok. Nizvodno od sela Perca, Perački potok prelazi u rijeku Vogošću. Najatraktivniji hidro potencijal ovog područja je vodopad Skakavac koji se sa svojih 98 metara visine ubraja među najveće vodopade u Bosni i Hercegovini.

Područje lovišta «Vogošća», bogato biljnim i životinjskim svijetom, pruža dvostruku mogućnost. Može se posmatrati kao područje očuvanja biljnog i životinjskog potencijala, ali i kao kapacitet za razvoj lovnog turizma.

Područje Jošaničkog potoka kapacitirano je u smislu pružanja mogućnosti izletnicima i rekreativcima.

U evidenciji Kantonalnog zavoda za zaštitu kulturno-historijskog i prirodnog nasljeđa Sarajevo na području općine Vogošća evidentirano je šest područja koja su tretirana kao prirodna baština i to:

1. Debelo brdo, Vogošća, park-šuma
2. Perački potok - hidrološki spomenik
3. Jošanički potok - hidrološki spomenik
4. Sumporno vrelo (Smrdljiva voda), Gornja Jošanica, hidrološki spomenik
5. Papino vrelo, Vogošća, brdo Kremeš, hidrološki spomenik
6. Izvor Zmajevac, Vogošća, hidrološki spomenik

Planinarski dom Motka nalazi se iznad Vogošće i u blizini sela Tihovići. Dom je izgrađen na nadmorskoj visini od 1.254 metra, a sadržava 35 ležaja, te može primiti 50 osoba. Zauzima površinu od 220 metara kvadratnih. Vogošćani i Sarajlije će tako uskoro imati još jedno mjesto na koje će moći pobjeći od magle, smoga i zagađenosti.

Ovakvi projekti stvaraju pretpostavku za razvoj turizma kao i razvoj seoskog turizma, zbog blizine sela Tihovići. Udaljen desetak kilometara od grada, smješten u netaknutoj prirodi, predstavlja pravu oazu za sve ljubitelje prirode. Iz Planinarskog društva „Planinar“ iz Vogošće objašnjavaju kako je Motka relativno nepoznato mjesto za izletnike, iako se radi o prelijepom prirodnom ambijentu. Osim planinarskog doma, staza za šetnju, izvorišta čiste vode, na Motki se nalazi i biciklistička staza duga čak 40 kilometara, koja će od naredne godine biti dodatno uređena.

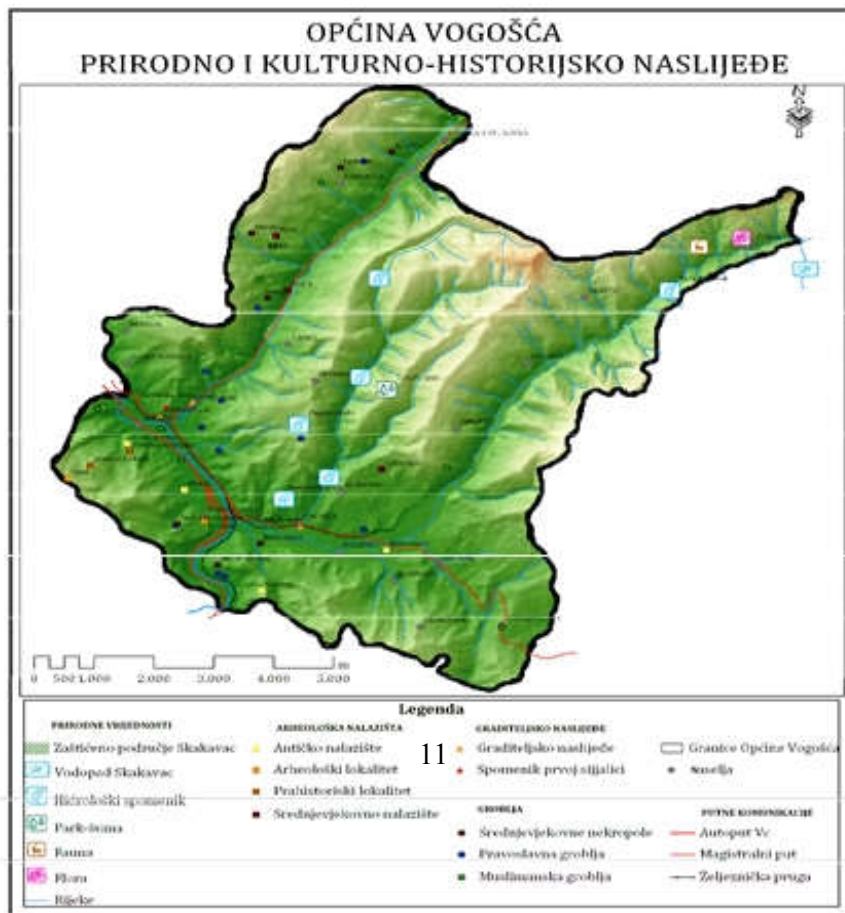
Kulturno - historijsko nasljeđe

Kulturna baština predstavlja jednu od ključnih varijabli koje utiču na razvoj turizma. Međutim, kulturna baština sama za sebe ne može biti nositelj turizma nekog područja. Njezina adekvatna iskorištenost treba biti zasnovana na održivom razvoju, te dodatnim sadržajima koji se vežu za pojedino kulturno dobro, te predstavljaju njegovu dodatnu vrijednost. Obilazak kulturnih atrakcija oduvijek je predstavljao važan motiv putovanja, bilo da je riječ o posjećivanju kulturnih atrakcija kao primarnom, usputnom ili slučajnom motivu.

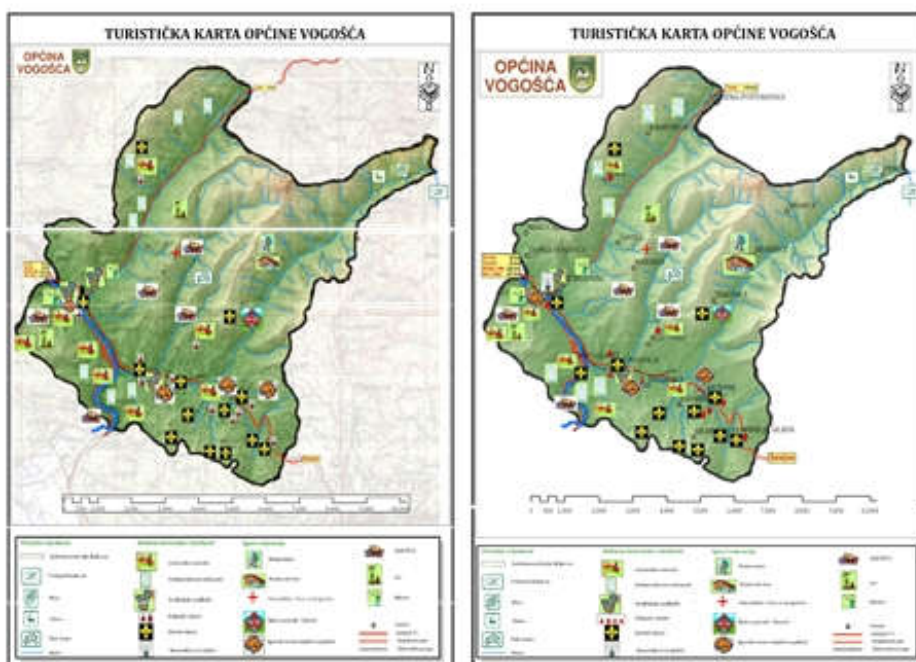
U tom smislu, sve se više razvija segment kulturnog turizma koji obuhvaća široku paletu sadržaja iz domene kulturno-historijske baštine (npr. historijske općinske jezgre, spomenici, vjerske i autentične građevine), kulture života i rada (npr. folklor, tradicionalne djelatnosti, gastronomija), te događanja (npr. kulturna, vjerska).

Kulturno - historijskim nasljeđem Općine Vogošća smatramo objekte i ostatke različitih civilizacija i društava koje su boravile na području od rimskog doba do danas. U naselju Krivoglavci pronađeni su natpisi u kamenu i kameni blokovi koji datiraju iz rimskog perioda. U iskopinama je pronađen veliki broj crijepova, keramike iz rimskog perioda i stopalo bronzanog kipa. Također su pronađeni brojni primjeri ukrasne arhitekture i veliki broj kostiju koje još nisu ispitane kako bi se utvrdilo njihovo porijeklo. Svi predmeti koji su pronađeni nalaze se na Filozofskom fakultetu, na Odsjeku za historiju. Pored iskopina u Krivoglavcima, jedna od znamenitosti je i Spomenik prvoj bosanskohercegovačkoj sijalici, koji se nalazi u naselju Semizovac. Još davne 1890. godine, Semizovac je bio prvo naselje u Bosni i Hercegovini koje je dobilo električnu energiju i to zahvaljujući inženjerima koji su u to vrijeme vršili ispiranje ruda pored rijeke Ljubine u Semizovcu i za te potrebe napravili agregat i upalili prvu sijalicu na području Bosne i Hercegovine. U Arhivi grada Sarajeva postoje pisani dokumenti u kojima stoji da je Semizovac struju dobio pet godina prije Sarajeva, a devet godina poslije Njujorka.

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠČA

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

Uz dostupne brojne sadržaje prikazane na turističkoj karti, Vogošća ima mnogo više za ponuditi:

Prema listi evidentiranih, prethodno zaštićenih i zaštićenih nepokretnih spomenika kulture i prirodne baštine Kantona Sarajevo na području Općine Vogošća nalaze se evidentirani spomenici kulture po sljedećim oblastima:

ARHEOLOŠKE ZONE I PODRUČJA

1. Lokalitet Gradina, Sedraž (prahistorijski lokalitet)
2. Lokalitet Gradina, Gornje Svrake (prahistorijski lokalitet)
3. Lokalitet Grčko groblje, Gornje Svrake (antičko nalazište)
4. Krivoglavci, lokalitet «Marije», (antičko i srednjovjekovno nalazište)
5. Gornja Vogošća, lokalitet Kamenjače, (antičko nalazište)
6. Donja Jošanica, lokalitet Gradina, (antičko nalazište)
7. Blagovac, lokalitet Crkvenjak, (srednjovjekovno nalazište)

8. Gora, lokalitet Krst, (srednjovjekovno nalazište)
9. Lokalitet Gromila, Krivoglavci, (arheološki lokalitet)
10. Lokalitet Grad, Gornje Svrake, (arheološki lokalitet)

GRADITELJSKO NASLIJEĐE

1. Zečevića kula u Vogošći
2. Kumašina u Svrakama
3. Bajtalova kula u Svrakama
4. Kemura kuća u Semizovcu
5. Mekteb u Vogošći
6. Stara željeznička stanica u Semizovcu
7. Stara česma u Svrakama
8. Električna centrala u Semizovcu
9. Krsmanovića han u Vogošći
10. Katolička crkva u Semizovcu

GROBLJA I NADGROBNI SPOMENICI

Srednjovjekovne nekropole

1. Nekropola stečaka Vinište, selo Gora

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

2. Nekropola stećaka Ravan, selo Kamenica/Gora
3. Nekropola stećaka Grčko groblje, Hvaljenski potok, Svrake, Semizovac
4. Nekropola stećaka Ljetovik, Kamenica
5. Stećci unutar pravoslavnog groblja Krivoglavci, Vogošća
6. Nekropola stećaka Krivače
7. Nekropola stećaka Vukovići
8. Nekropola stećaka Podlipa, Gora
9. Stećci u selu Priboj (u sklopu pravoslavnog groblja)
10. Stećci u selu Krč, Podlipa
11. Nekropola stećaka Kamenjača, Donja Vogošća

GROBLJA

Muslimanska

1. Kobilja glava, nekropole nišana
2. Muslimanska groblja u Gornjoj Jošanici
3. Nekropola nišana u Svrakama
4. Nekropola nišana u Donjoj Vogošći
5. Nekropola nišana u Kamenici
6. Nekropola nišana na Gori
7. Nekropola nišana u Vukovićima
8. Nekropola nišana u selu Lokve
9. Nekropola nišana u selu Nebočaj
10. Nekropola nišana na Kremešu

Pravoslavna

1. Pravoslavna groblja u Gornjoj Jošanici
2. Pravoslavno groblje u Donjoj Jošanici
3. Pravoslavna groblja u Svrakama
4. Pravoslavna groblja u Ljetoviku
5. Pravoslavna groblja, selo Vrapče
6. Pravoslavno groblje u Grahovištu
7. Pravoslavna groblja na Blagovcu
8. Pravoslavna groblja na Kremešu

BILJNI SVIJET

Na području Općine Vogošća zastupljene su brojne biljne vrste kao što su: *šumski i bosanski ljiljan, dvocvjetna ljubičica, đurđica, kačun*. Na području Općine Vogošća u okviru većeg broja ekosistema, posebno je izražen ekosistem šuma koji se odlikuju prisustvom: *smrče, bijelog i crnog bora, hrasta kitjaka i bukve, te crnog graba i crnog jasena*.

Osim pomenutih biljnih vrsta čitavo područje Općine Vogošća bogato je i drugim brojnim ljekovitim, jestivim, aromatičnim i vitaminskim biljkama kao što su: *malina, kupina, jagoda, divlja ruža, kantarion, macina trava, metvica, majčina dušica, oman, dobričica, iva i mnoge druge medonosne biljke*.

Takođe je zabilježeno i prisustvo mnogobrojnih vrsta gljiva koje pripadaju grupi Mycophyta od kojih su mnoge jestive i sa visokim procentom bjelančevina i vitamina. Tako od ranog proljeća, pa do kasne jeseni u šumama, pašnjacima i livadama rastu mnoge vrste makromiceta (gljiva) kao što su: *vrganj, smrčak, martovka, vrganj, gnjoištarka lisičarka, sunčanica, poljski šampinjoni, mliječnice, golubnjače i dr.*, a zastupljene su, u manjem broju, i otrovne pečurke: muhara, ludara, pupavka, brašnjača i još neke druge.

Samo na području vodopada Skakavac konstatovano je oko 1500 viših biljaka, kao i visok procenat vrsta endemičnog karaktera. Navedeno je oko 100 vrsta dinarskog, 120 vrsta balkanskog i 40 vrsta jugoistočnoevropskog rasprostranjenja. Takođe je potvrđeno prisustvo niza interesantnih i rijetkih vrsta biljaka koje imaju značajnu ekološku, fitocenološku i biljnogeografsku dijagnostičku vrijednost. Dominiraju smrčevo - jelove šume i bukovo - jelove šume sa smrčom. U neposrednoj blizini vodopada razvijene su termofilne šume i šikare crnog graba, crnog jasena i jesenje šašike. Šire područje vodopada Skakavac je jako bogato medicinskom i medonosnom florom.

ŽIVOTINJSKI SVIJET

Općina Vogošća je bogata i životinjskim svijetom i raznovrsnom divljači. Divljač se, uglavnom, nalazi na području lovišta «Vogošća». Vrste divljači koje se pojavljuju na području Općine Vogošća su: medvjed, vuk, divlja svinja, srna, zec, lisica te ptice: tetrijeb, lještarka, jarebica, šljuka, patka i fazan.

Na ovom području bogata je i fauna vodozemaca, gmizavaca, riba, ptica insekata, anelida, mekušaca i drugih skupina životinja.

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

Na području vodopada Skakavac obitavaju vrste divljači kao što su: srna, divlja svinja, medvjed, zec, vuk, lisica, divlja mačka, jazavac, kuna te brojne vrste ptica od kojih pojedine ulaze u kategoriju ugroženih vrsta.

LOV

Lovište «Vogošća» raspolaže sa jednim lovačkim domom, 15 hranilišta za srne i 2 hranilišta za medvjede, 15 solila za srne, jednom visokom osmatračnicom, pet koliba i 9.000 metara lovačkih staza.

RIBOLOV

Sportsko ribolovno društvo "Vogosca" iz Vogošće je osnovano 1964 godine, i trenutno broji oko 100 članova.

Gazduje dijelom rijeke Bosne, od rajlovačkog mosta do mosta u Malešićima, te rijekom Ljubinom od ušća u rijeku Bosnu pa do bazena.

U ovim vodama ima sljedećih vrsta riba: klijen, sapača, pastrmka, bjelica, pliska, lipljen i škobalj. .

3.2.2. Manifestacije i dodatni sadržaji u turizmu

Manifestacije su značajne za pridonnošenje razvoja kulturnog turizma na području svake jedinice lokalne samouprave, pa tako i Općine Vogošća. Manifestacije imaju pozitivne efekte za lokalno stanovništvo, te se uz kvalitetnu organizaciju i promociju istodobno mogu implementirati u turističku ponudu Općine tokom cijele godine.

- Sportske manifestacije i takmičenja
- Folklor - Kulturno umjetnička društva
- Kulturne i vjerske manifestacije
- Vogošćanski dani

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

3.2.3. Smještajni kapaciteti Općine Vogošća

Smještajni kapaciteti Općine Vogošća predstavljaju jedan od ključnih nositelja turističke ponude Općine. Kada se posmatraju smještajni kapaciteti potrebno je uzeti u obzir broj raspoloživih smještajnih objekata, broj ležaja na području Općine, kategoriju objekta ali i pojedinačnih kapaciteta (domaćinstva, seoske kuće, vikendice...) da bi se na taj način dobio uvid u stanje smještajne infrastrukture na području Općine. Ograničavajući faktor za ovu analizu je nepostojanje evidencija na nivou Općine Vogošća.

Isto tako, na području Općine Vogošća nije evidentiran ni jedan iznajmljivač u kategoriji seoskog turizma, te ne postoje evidencije o raspoloživom privatnom smještaju. Ipak je potrebno napomenuti da će Turistička zajednica Općine Vogošća, kada bude ustanovljena, u svom radu podsticati otvaranje i registraciju privatnog smještaja (soba i apartmana).

Postojeći smještajni kapaciteti Općine

Hotel "Park" se nalazi na 8 km udaljenosti od centra Vogošće. Hotel raspolaže sa 145 kreveta u 83 komforne i moderno opremljene sobe.

Hotel "Sunce" koji raspolaže sa više od 100 ležajeva i nudi korištenje konferencijskih sala do 150 osoba.

Motel Kulin dvor

Motel Kulin dvor se nalazi u Semizovcu i udaljen je 12 km od centra Sarajeva. U sklopu motela se nalazi restoran, raspolaže sa ukupno 15 soba koje su opremljene po evropskim standardima, time je boravak zagarantovan.

3.2.4. Radna snaga

Turizam kao grana privrede uveliko je ovisan o ljudskom faktoru odnosno o radnoj snazi. Rad u turizmu je specifičan i karakterizira ga rad u više smjena, rad praznicima, noćni rad i sezonsko poslovanje. Isto tako, trendovi pokazuju povećanu potrebu za sezonskom radnom snagom te većim nivoom obrazovanja zaposlenih u turizmu.

S obzirom na činjenicu da turistička ponuda zavisi o kvaliteti i educiranosti radne snage, radna snaga mora posjedovati određeni nivo obrazovanja, kulture i ponašanja, te kao takva predstavlja jednu od ključnih pretpostavki za razvoj turizma.

Na području Općine Vogošća ne postoje obrazovne institucije u kategoriji turizma. Potrebno je naglasiti da zbog blizine obrazovnih institucija za turistički menadžment u Sarajevu nema potrebe za dodatnim obrazovnim institucijama u turizmu na području Općine.

3.2.5. Stanje okoliša

Uprkos spomenutim prirodnim ljepotama, arhitekturi, te smještajnim predispozicijama, turizam na području Općine Vogošća bio je nedovoljno razvijen zbog trenutnog stanja okoliša.

Budući da je očuvan okoliš osnova za razvoj turizma potrebno je sagledati postojeće stanje okoliša na području Općine Vogošća.

Napori s ciljem očuvanja okoliša mogu se prepoznati i na temelju projekta „LEAP-Lokalni Ekološki Akcioni Plan“.

Svrha LEAP projekta/dokumenta je provođenje aktivnosti kojima se doprinosi uređenju naselja na način saniranja postojećeg stanja, te preventivno provođenje mjera u cilju sprečavanja nastanka novih onečišćenja.

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

Cilj LEAP-a je očuvanje, zaštita i praćenja stanja okoliša. U 2017. godini će između ostalih aktivnosti obrađenih u dokumentu biti nastavljene aktivnosti započete prethodnih godina i na čišćenju divljih odlagališta, te odvoza i zbrinjavanja otpada, čime će se značajno doprinijeti očuvanju okoliša. U periodu od pet godina će se nastaviti aktivnosti započete prethodnih godina: čišćenje, održavanje i čuvanje okoliša, organizirani odvoz otpada, sanacija divljih deponija, praćenje stanja okoliša kontrolnim mjerama na onečišćenim područjima (praćenje kvalitete vode i zraka na području Vogošće...)

3.3. SWOT (Strengths-snage, Weakness-slabosti, Opportunities-prilike, Threats-prijetnje) analiza turizma

SWOT analiza turizma na području Općine Vogošća prikazuje snage, slabosti, prilike i prijetnje razvoja turizma i služi kao rezime posmatranih turističkih resursa, ali i kao podloga za drugi dio dokumenta u kojem će se utvrditi problemi turizma nastojati otkloniti pomoću definiranih smjerova razvoja turizma, te pripadajućih razvojnih projekata koje će se u tom smislu kreirati.

Snage	Slabosti
<ul style="list-style-type: none"> • Blizina velikog regionalnog središta - Grad Sarajevo; • Povoljan geografski položaj u kontekstu Kantona (graniči se sa 4 općine: Ilijaš, Centar, Novo Sarajevo i Novi Grad); • Specifičan položaj koji nudi mogućnost razvoja različitih oblika turizma (kulturni turizam, ruralni turizam, lovni, sportski); • Osigurana dostupnost turističke destinacije putem cestovnih, željezničkih i zračnih puteva • Prirodne ljepote i prirodna baština (šest područja); • Bogata kulturno-historijska baština (spomenici kulture 49); • Razvijen kulturni turizam (kulturne, vjerske manifestacije); • Područje lovišta «Vogošća» je interesantno za razvoj sportskog turizma; • Dobri potencijali za ribolov; • Sportski kapaciteti (sportska dvorana, fudbalski stadion, tereni za rekreaciju...); • Blizina razvijenih turističkih destinacija; • Postojanje prirodnih fenomena: stijene, pećine, klisure, kanjoni; • Blizina vodopada Skakavac; • Postojanje izletišta- 	<ul style="list-style-type: none"> • Nepovoljna i nejasno definirana struktura turističke ponude; • Nepostojanje turističkog općinskog ureda; • Slaba marketinška promocija; • Nepostojanje prodavnice suvenira i info-punkta; • Neorganizirana prodaja poljoprivrednih proizvoda proizvedenih na tradicionalan način; • Slaba evidencije dosadašnjeg turističkog potencijala (nema dostupnih podataka o zadržavanju turista, profilu posjetitelja Općine, posjećenosti okolnih naselja); • Slaba ponuda dodatnih sadržaja u turizmu; • Nedovoljno razvijen prostor u funkciji eko, ruralnog i seoskog turizma; • Nepostojanje ostalih oblika smještaja koji bi zadovoljio različite profile gostiju (kampovi, privatni smještaj i sl.); • Ekološka devastacija područja Vogošće;

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

Prilike	Prijetnje
<ul style="list-style-type: none"> • Brojne biljne vrste kao što su: <i>šumski i bosanski ljiljan, dvocvjetna ljubičica, đurđica, kačun</i> koje se mogu implementirati u funkciju turizma; • Brojne ljekovite, jestive, aromatične i vitaminske biljke kao što su: <i>malina, kupina, jagoda, divlja ruža, kantarion, macina trava, metvica, majčina dušica, oman, dobričica, iva i mnoge druge medonosne biljke;</i> • <i>Gljive;</i> • Institucionalno povezivanje s okolnim općinama u cilju integriranja turističke ponude; • Razvoj ruralnog dijela Općine kroz eko, ruralni i seoski turizam, lovni i ribolovni turizam, sportski turizam; • Kombiniranju raspoloživih resursa u kulturne, geografske, ali i tematske ture; • Razvoj kulturnog turizma (kroz daljnji razvoj manifestacija i implementaciju svih kulturnih dobara u turizam); • Potencijali za razvijanje dodatnih sadržaja u turizmu - označavanje biciklističkih i pješačkih staza, organiziranje izleta u prirodu, razgledanje mjesta i spomeničke baštine; • Udruživanje privatnika i poduzetnika s ciljem razvoja turizma te dobivanja sredstava iz različitih fondova; • Razvoj porodičnih hotela i pansiona; • Proširenje sezone lovnog turizma; • Umrežavanje s turističkim zajednicama općina Kantona Sarajevo uz iskorištenje privlačnosti susjednih destinacija. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dodatna zagađenja na području Vogošće uzrokovala bi ozbiljne prijetnje daljnjem razvoju turizma na području Općine; • Nedostatak ulaganja i subvencija u oblast turizma na području Općine.

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

3.4. SMJER RAZVOJA TURIZMA OPĆINE VOGOŠĆA

3.4.1. Vizija Općine Vogošća

OPĆINA VOGOŠĆA - spoj prirode, kulture i historije.

Moderna Općina s izgrađenom komunalnom infrastrukturom, zaposlenim stanovništvom, izgrađenim novim školama i predškolskim ustanovama, razvijenom privredom i moderno uređenom općinskom upravom koja je na usluzi svojim građanima.

Općina mami turiste svojom očuvanom prirodnom i kulturnom baštinom, a oni bivaju opijeni ljepotom kraja, koji im širom otvara vrata.

Vogošća noću

3.4.2. Detaljni plan aktivnosti razvoja turizma

U ovom dijelu dokumenta predstaviti će se popis projekta koji su kreirani od strane Radne grupe, nakon čega slijedi detaljni Akcioni plan aktivnosti. Kreirani razvojni projekti najviše se vežu za rješavanje problema razvoja turizma koji su definirani SWOT analizom, kao što su: nepostojanje privatnog smještaja, ograničenja u smještajnim kapacitetima, nepovoljna i nejasno definirana struktura turističke ponude, slaba marketinška promocija.

Isto tako, kreirani projekti usmjereni su uređenju zapuštenih kulturnih dobara kao i uređenju infrastrukture s ciljem kreiranja dodatnih sadržaja u turizmu (biciklističke staze, vidikovci, Općinska kuća, Vogošćanski centar - suveniri i rukotvorine i sl.).

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

3.4.3. Popis kreiranih razvojnih projekata

Razvojni projekti:

1. Povećanje kapaciteta privatnog smještaja (apartmani, pansioni, seoska domaćinstva)
2. Informiranje i edukacija stanovništva o značaju turizma
3. Mapiranje i turistička promocija prirodnih fenomena: stijene, pećine, klisure, kanjoni
4. Mapiranje legendi i njegovanje tradicije Vogošćanske historije (sijalica u Semizovcu, Golf, Igmanski marš, mjesta i spomenici otpora)
5. Izrada promotivnog materijala
6. Uređenje, označavanje i mapiranje pješačkih i biciklističkih staza, trim staza
7. Uređenje šetnice koja će povezati Vogošću sa Motkom, lokalitetom Vrapče, Skakavcem, Semizovcem, Radića potokom, Jasikovicom i ostalim visovima
8. Uređenje kuća iz graditeljskog nasljeđa i pretvaranje u turističku atrakciju (etno kuća, spomenička zbirka...)
9. Izgradnja "Vogošćanskog centra" - suvenirnica, info punkt
10. Radikalni razvoj ruralnog turizma - Vogošćanska kuća, prezentacija i prodaja domaćih proizvoda na jednom mjestu, Info punkt
11. Uređenje gradskih parkova
12. Umrežavanje sa projektima susjednih jedinica lokalne samouprave
Izgradnja vidikovaca "Pogled na Vogošću i Sarajevo"
13. Izrada projekta kumulativnih atrakcija (mini destinacija)

Nakon definiranja razvojnih projekata utvrđuje se detaljni Akcioni plan aktivnosti za razdoblje od drugog kvartala 2017. godine do kraja 2022. godine. Kreirani projekti posmatraju se na način da se u kontekstu svakog projekta definiraju potrebne aktivnosti koje je potrebno izvršiti za ostvarenje istog. Detaljni Akcioni plan na taj način prikazuje slijed aktivnosti koje je potrebno provesti kako bi se stvorili preduslovi za savjesno upravljanje razvojem turizma i gospodarenje vrijednim općinskim resursima u funkciji turizma - prirodnim i kulturnim bogatstvima, infrastrukturom i sl. Budući da Općina Vogošća raspolaže resursima u funkciji turizma potrebno je istima na ispravan i metodološki način upravljati, odnosno definirati adekvatne modele upravljanja i osmisliti kvalitetnu i potpunu uslugu prema svim korisnicima (građanima, turistima i poslovnim subjektima), te kreirati dodatnu vrijednost za sve korisnike.

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

4. AKCIONI PLAN

R.B.	Razvojni projekat	Odgovorna institucija, Izvor finansiranja	Početak	Završetak	Potrebna sredstva
1.	Povećanje kapaciteta privatnog smještaja (apartmani, pansioni, seoska domaćinstva)	Fedracija, Kanton, Općina	3. kvartal 2017.	2. kvartal 2022.	Procjena nakon izrade plana
	Informiranje i edukacija stanovništva o registraciji privatnog smještaja				
	Održavanje informativno edukativnih radionica za građanstvo				
	Izrada plana poticaja				

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

2.	Informiranje i edukacija stanovništva o značaju turizma	Općina Vogošća	3. kvartal 2017.	3. kvartal 2022.	Procjena nakon izrade projekta	
	Organizacija radionica uz angažovanje stručnjaka					
	Uspostava saradnje sa razvijenim turističkim općinama uz studijsku posjetu					
	Razmjena pozitivnih iskustava					
3.	Mapiranje i turistička promocija prirodnih fenomena (stijene, pećine, klisure, kanjoni, izvori...)	Općina Vogošća	3. kvartal 2017.	3. kvartal. 2022.	10.000,00	
	Mapiranje					
	Promocija lokaliteta					

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

4.	Mapiranje legendi i njegovanje tradicije vogošćaske historije (sijalica u Semizovcu, Golf, Igmanski marš, mjesta i spomenici otpora)	Općina Vogošća	2. kvartal 2017.	4. kvartal 2022.	7.000,00
	Mapiranje legendi i izrada promo materijala				
5.	Izrada promotivnog materijala	Kanton, Općina			
	Izrada turističkog Web portala sa linkovima		2. kvartal 2017.	2. kvartal 2022.	5.000,00
	Izrada Internet prezentacije Općine Vogošća		3. kvartal 2017.	3. kvartal 2022.	2.000,00
	Postavljanje turističke razglednice-video zapisa na web portal		3. kvartal 2017.	3. kvartal 2022.	5.000,00
	Izrađena i odštampana prezentacija-brošura Općine		2. kvartal 2017.	4. kvartal 2022.	Zavisi od tiraža
	Izdavanje turističkog informatora		Kontinuirano		Zavisi od tiraža

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

6.	Uređenje, označavanje i mapiranje pješačkih i biciklističkih staza, trim staza	Općina Vogošća	3. kvartal 2017.	2. kvartal. 2022.	20.000,00 KM	
	Odabir lokacija i priprema projekta					
	Uređenje staza i postavljanje signalizacije					
	Priprema i izrada brošura					
7.	Uređenje šetnica koja će povezati Vogošću sa Motkom, lokalitetom Vrapče, Skakavcem, Semizovcem, Radića potokom, Jasikovicom i ostalim visovima	Resorna federalna i kantonalna ministarstva Općina Vogošća	3. kvartal 2017.	3. kvartal. 2022.	Procjena po utvrđivanju vlasništva zemljišta potrebnog za otkup, te izrade projektne dokumentacije za svaki lokalitet	
	Rješavanje imovinsko-pravnih odnosa					
	Izrada projektne dokumentacije					
	Uređenje i signalizacija staza					
	Promocija lokaliteta					

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

8.	Uređenje kuća iz graditeljskog Naslijeđa i pretvaranje u turističku Atrakciju(etno kuća,	FBIH,Kanton, Općina, Zavod za zaštitu spomenika	2. kvartal 2017.	3. kvartal 2022.	15.000,00	
	Rješavanje imovinsko pravnih Odnosa					
	Izrada projektne dokumentacije					
	Promocija lokaliteta					
9.	Izgradnja “Vogošćanskog centra” - suvenirnica, interpretativni info punkt	Resorna federalna i kantonalna ministarstva Razvojna banka F BiH, Općina Vogošća	2. kvartal 2017.	3. kvartal 2022.	59.000,00	
	Izrada idejnog i glavnog projekta					
	Izdavanje potrebnih saglasnosti za izgradnju					
	Izvedba građevinskih radova					
	Stvaranje mreže organizacija i pojedinaca, proizvođača suvenira i rukotvorina					
	Odrediti pravila nabavke i prodaje					

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

10.	Radikalni razvoj ruralnog turizma- Vogoščanska kuća, prezentacija i prodaja domaćih proizvoda na jednom mjestu, Info punkt	Općina Vogošća, Federalno ministarstvo turizma i okoliša, Privatni investitori	3. kvartal 2017.	3. kvartal 2022.	113.000,00
	Mapiranje poljoprivrednih proizvođača, proizvoda				
	Rješavanje imovinsko pravnih odnosa				
	Izrada projektne dokumentacije				
	Izgradnja Vogoščanske kuće				
	Nadzor radova				
	Promocija lokaliteta				

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

11.	Uređenje gradskih parkova	Kanton, Općina	3. kvartal 2017.	3. kvartal 2022.	Procjena po izradi troškovnika	
	Izrada projektne dokumentacije					
	Nabavka mobilijara					
	Rekultivacija zemljišta i ugradnja opreme za odmor i rekreaciju					
	Nadzor radova					
12.	Izgradnja vidikovaca "Pogled na Vogošću i Sarajevo"	Općina Vogošća, resorna ministarstva, strane donacije	3. kvartal 2017.	3. kvartal 2022.	Procjena po odabiru lokacija i izradi troškovnika	
	Odabir lokacija					
	Priprema projektne dokumentacije					
	Uređenje lokaliteta					
	Nadzor radova					
	Promocija lokaliteta					

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

13.	Umrežavanje s projektima susjednih jedinica lokalne samouprave na njihove turističke projekte	Općina Vogošća, susjedne općine	3. kvartal 2017.	3. kvartal 2022.	Zavisno od broja sastanaka	
	Organizacija sastanaka u svrhu umrežavanja					
	Provođenje zajedničkih projekta (prevoz turista, obilasci lokaliteta, zajednička ponuda, izleti...)					
14.	Izrada projekta kumulativnih atrakcija (mini destinacija)	Općina, Konsultantska kuća	3. kvartal 2017.	3. kvartal 2022.	6.000,00	
	Stvaranje mreže atrakcija koncentriranih na malom prostoru,					
	Logično poredati atrakcije u sistem					
	Stvoriti više kumulativnih atrakcija (priroda, kultura, spomenici, ugostiteljstvo, smještaj...)					

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

5. PROJEKTI PROIZAŠLI IZ TAP-a

Implementacijom projekta LETAP (Lokalni Ekološki/Turistički Akcioni Plan) općina Vogošća je definirala okolišne i turističke prioritete kao osnovu za zaštitu okoliša i unapređenje turizma. Za realizaciju zadataka proizašlih u Turističkom Akcionom Planu potrebno je uraditi između ostalog sljedeće aktivnosti i projekte:

5.1. IZRADA PROMOTIVNOG MATERIJALA

Opis projekta: Općina Vogošća će realizovati projekat "Izrada promotivnog materijala". Promotivni materijal je sredstvo koje je neophodno za unapređenje turističke ponude Općine. Ovaj projekat je kontinuiran i trebalo bi da se realizuje svake godine.

Cilj: Bolja promocija Općina Vogošća

Aktivnosti:

Prezentacija-brošura turističkih potencijala Općine Vogošća u kojoj su predstavljeni turistički potencijali i turistički subjekti Općine Vogošća. Prezentacija će prvobitno biti urađena na bosanskom i engleskom, a u narednom period i na njemačkom i italijanskom jeziku.

Turističke razglednice - video zapis o Općini Vogošća koja posjetiocima predstavlja najznačajnije turističke potencijale. Turistička razglednica će se nalaziti na internet stranici Turističke ponude Općine Vogošća.

Internet prezentacije koja obuhvata sve opće informacije o Vogošći sa turističkim potencijalima, mapom Općine Vogošća i promotivnim spotovima o Vogošći. Internet prezentacija pruža informacije o značajnijim dešavanjima u Vogošći, kao i sve bitne informacije za posjetioca.

Turistički informator Turistička organizacija Općine Vogošća će izraditi turistički informator Općine Vogošća sa osnovnim podacima o Općini, odnosno o položaju, historiji i turističkim potencijalima sa turističkom kartom. Turistički informator će biti urađen na bosanskom i engleskom jeziku.

Očekivani rezultati: Općina Vogošća će biti postavljena na turističku kartu Kantona Sarajevo kao konkurentna destinacija o kojoj se sve relevantne informacije po pitanju turizma mogu dobiti putem elektronskih i štampanih medija i materijala.

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

5.2. PJEŠAČKE STAZE

Opis projekta:

Projekat "Pješačka staze":, **Vogošća-Vrapče-Skakavac, Vogošća- Budišići-Motka-Grabljiva Njiva, Vogošća-Budišići-Jasikovica - okolni visovi, Vogošća -Semizovac**. Projekat obuhvata uređenje pješačkih staza od Vogošće do lokalnih atrakcija na kojoj je potrebno postaviti potrebnu signalizaciju sa tablama obavještenja o najatraktivnijim lokalitetima duž pomenutih staza.

Cilj: Direktna podrška razvoju svih oblika turizma kroz bolje upoznavanje stanovnika i posjetilaca Općine Vogošća sa ambijentalnim vrijednostima Općine i prirodno/kulturnim i graditeljskim naslijeđem, umrežavanje lokalnih atrakcija, zaštita okoliša.

Aktivnosti:

Izrada Studije i identifikacija u prostoru svake pješačke staze za čiju se izradu pronađu sredstva.
Idejno rješenje pješačkih staza.
Izrada projektno-tehničke dokumentacije za izgradnju pješačkih staza.
Radovi podrazumjevaju i uređenje pojasa oko svake staze.

Očekivani rezultati Uređene i izgrađene pješačke staza koje povezuju Centar Vogošće sa okolnim atrakcijama.

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

5.3. "VOGOŠĆANSKI CENTAR" - INFO CENTAR - SUVENIRNICA

Opis projekta:

Izradom ovog projekta Općina će realizovati projekat koji obuhvata izgradnju objekta u samom centru Vogošće (preko puta općinske zgrade) i njegovo uređenje. U ovom objektu svi posjetioci mogu da dobiju sve potrebne informacije vezano za turističku ponudu Općine Vogošća kao i mogućnost kupovine autentičnih suvenira izrađenih od strane lokalnog stanovništva i udruženja. Projekat može biti realizovan uz finansijsku podršku resornih ministarstava, fondova EU, proračunskih sredstava Općine.

Cilj: Promocija kulturno/historijskog naslijeđa putem izgradnje turističkog info punkta/ prodavnice sa ponudom autentičnih/lokalnih rukotvorina i suvenira- turistički proizvod

Aktivnosti:

1. Istražiti kulturno historijsko naslijeđe Općine
2. Odabrati putem tendera najbolja rješenja suvenira i turističkog motiva/znaka
3. Izrada idejnog i glavnog projekta „Vogošćanski Centar“,
4. Izdavanje potrebnih saglasnosti za izgradnju „Vogošćanskog Centra“,
Izvođenje građevinskih radova (ključ u ruke)
5. Stvaranje mreže organizacija i individualnih proizvođača rukotvorina i suvenira
6. Odrediti kriterije i pravila nabavke i prodaje suvenira u „Vogošćanskom Centru“

Očekivani rezultati: Stimulisano povećanje kupovine lokalnih rukotvorina, ojačana raznolikosti turističke ponude, lokalne ekonomije i povećana zaposlenost ciljne grupe (marginalizovane žene koje žive u ruralnim područjima Općine, NVO-i, nezaposleni djeca sa specijalnim potrebama...).

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

5.4. OPĆINSKA PRODAVNICA - INFO PUNKT „VOGOŠĆANSKA KUĆA“

Opis projekta:

Pokretanje ovog projekta ima za cilj stvaranja novog turističkog proizvoda koji će potaknuti brzi poticaj razvoja ruralnog turizma u Općini Vogošća uz radikalno poboljšavanje snabdijevanje građana i posjetilaca Općine Vogošća. Na osnovu učinjene komparativne analize razvoja ruralnog turizma u zemljama regiona i šire predlažemo pokretanje razvoja turizma, posebno ruralnog turizma Općine Vogošća. Općina će na brz, jeftin i efektan način pokrenuti razvoj seoskog turizma putem utvrđivanja činjeničnog stanja, brzog inventarisanja, izradom kratkoročnog plana razvoja ruralnog seoskog turizma uz izgradnju „Vogošćanske kuće“.

Cilj: Novi turistički proizvod u svrhu poticaja razvoja ruralnog turizma u Općini Vogošća

Osnovni ciljevi: Radikalno poboljšavanje snabdijevanje i informisanja građana i posjetilaca Općine. Direktna podrška razvoju poljoprivrede, zaustavljanje depopulacije Općine, bolje snabdijevanje stanovnika i posjetilaca Općine sa lokalnim proizvodima, zaštita ambijentalnih vrijednosti Općine, tradicionalne proizvodnje i kulturnog naslijeđa.

Aktivnosti:

1. Snimanje činjeničnog stanja, inventarisanje i kratkoročni plan razvoja
2. Izrada idejnog i glavnog projekta „Vogošćanska kuća“,
Izdavanje potrebnih saglasnosti za izgradnju „Vogošćanske kuće“,
Izvođenje građevinskih radova (ključ u ruke)
3. Izrada Strategije marketinga i osmišljavanje promotivnog materijala

Očekivani rezultati:

Direktno zapošljava potreban broj osoba,

Indirektno povećava sredstva za život stanovnika. Unapređeno snabdijevanja brendiranim i medijski populariziranim kvalitetnim izvornim proizvodima poznatog geografskog porijekla, Informativni punkt agro-turističkih, kulturno-historijskih i prirodnih potencijala Općine.

6. ZAKLJUČAK:

Turistički proizvod Općina Vogošća

CILJ: NAPRAVITI PREPOZNATLJIV BREND OPĆINE

Ponudu turizma Općine Vogošća treba uputiti specifičnom domaćem, evropskom, pa i svjetskom gostu, koji u pravilu putuje u manjim grupama, koristeći usluge agencija ili koristi turističke karte sa itinererima i web stranice. Ovakva ponuda, začinjena sa gastronomskim proizvodima sa geografskim porijeklom, proizvodima načinjenim na tradicionalan način, klimatskim činiocima, kulturnom i prirodnom baštinom... zadržaće goste u Vogošći više dana.

Turistička destinacija - Općina Vogošća u sebi sadrži više lokaliteta u kojima

se upražnjavaju razne motivske aktivnosti. Sportsko-rekreativne aktivnosti na

otvorenom prostoru i kulturne aktivnosti (ukomponirane kulturne karakteristike) su glavni uzrok turističkih kretanja.

Pored ovih opće poznatih aktivnosti postoje i turističke aktivnosti koje se mogu uvrstiti u turističku ponudu Općine, a to su branje ljekovitog bilja, skupljanje šumskih plodova, ornitološke i botaničke ture (foto safari), ekološki kursevi, geomorfološka ispitivanja i sl.

Turistička destinacija - Vogošća nema određene granice u prostoru. Pojmom turistička destinacija obuhvata se širi prostor kao razvojna jedinica (prostor susjednih općina i naravno Grada Sarajeva).

U ekonomsko korištenje se tako uvode i oni prostori koji su manje atraktivni i koji bi se ekonomski teže razvijali.

Destinacija ne podrazumijeva izdvojene atrakcije kao što je prirodno i kulturno historijsko nasljeđe..., već nudi cjeloviti turistički proizvod koji će kao takav omogućiti turistički razvoj i tržišnu orijentaciju Općine.

Uvođenje veće prostorne jedinice - Općine Vogošća u sastavu Kantona Sarajevo kao turističke destinacije ima niz prednosti:

- bolje iskorištavanje prostora,
- mogućnosti valorizacije manje kvalitetnih prostora,
- kvalitetnija ponuda, jer se na većem prostoru može ponuditi više različitih turističkih aktivnosti,
- bolji uslovi za stvaranje imidža destinacije (turistički identitet),
- bolje mogućnosti za prezentaciju destinacije i plasman turističkog proizvoda,
- veći prostor je garancija turistu za sadržajni boravak na određenoj destinaciji.

Konceptom kumulativnih atrakcija predstavlja se destinacija sa snažnim atrakcijama koncentriranim na malom prostoru, logično poredanih u sistem. Ovakve destinacije uz dobru promociju biće mnogo uspješnije od onih koje se predstavljaju nepovezane i bez sistema.

TURISTIČKI AKCIONI PLAN OPĆINE VOGOŠĆA

Osim razvoja destinacije, turizam mobilizira i angažovanje radne snage jer je radno intenzivna djelatnost. Turizam zahtijeva veliko učešće živog ljudskog rada, a omogućava i zapošljavanje ženske radne snage, kao i otvaranje mogućnosti za zapošljavanje sezonske radne snage.

Prisutan je sve veći naglasak na organsku hranu i pojavu masovnog korištenja novih oblika hrane i pića zasnovanih na ekološki održivim oblicima proizvodnje. Takođe je prisutna potreba za sadržajima koji garantuju eko imidž, bilo da se nudi eko sadržaj, bilo da se korištenjem nekog sadržaja ne zagađuje okolina. Priroda je sve traženija. Ponude sa boravcima u prirodi imat će prednost nad onim oblicima ponude koji nemaju toliko sadržaja vezanih sa čistom, izvornom prirodom.

Turisti traže neposredan kontakt sa lokalnim stanovništvom, jer žele upoznati kulturu života i sve ono što je karakteristično i specifično za to područje, u našem slučaju teritorij Općine Vogošća.

Hoteli, kampovi, privatni smještaj postaju segmentirani, a opći objekti polako gube na značaju. Smještajni kapaciteti postaju sve više prilagođeni određenoj ponudi i segmentu turista.

Konceptom kumulativnih atrakcija (mini destinacija) predstavlja se destinacija,

u našem slučaju destinacija Vogošća, sa snažnim atrakcijama koncentriranim

na malom prostoru, logično poredanih u sistem. Ovakav koncept destinacije uz dobru promociju je formula koju Općina Vogošća treba da primjeni u svom

turističkom razvoju, sa konstatacijom da je ovaj koncept mnogo uspješniji od onih koji se predstavlja pojedinačno, nepovezano i bez sistema.

TURISTIČKI AKCIONI PLAN
OPĆINE VOGOŠĆA
(TAP)
za period 2017-2022.godine
- nacrt -

Vogošća, juni 2017. godine

SADRŽAJ

1. UVOD	1
1.1 Korištena metodologija.....	2
1.2. Procjena stanja u turizmu	3
2. Identifikacija projekta	5
2.1. Opis projekta	5
2.2. Institucionalni okvir projekta	6
3. Osnova za razvoj turizma u Općini.....	7
3.1. Opći podatci turističkog potencijala	8
3.1.2. Površina	8
3.1.3 Prometna povezanost	8
3.1.4. Historija	9
3.1.5. Privreda	9
3.2. Turistički resursi	9
3.2.1. Identifikacija i analiza problema	9
Kulturno historijsko naslijeđe	11
3.2.3. Smještajni kapaciteti	15
3.2.4. Radna snaga	16
3.2.5. Stanje okoliša	16
3.3. SWOT	17
3.4. Smjer razvoja turizma	18
3.4.1. Vizija Općine Vogošća	18
3.4.2. Detaljni plan aktivnosti razvoja turizma	18
3.4.3. Popis kreiranih razvojnih projekata	19
4. Aktivni plan	20
5. Projekti proizašli iz TAP-a	30
5.1. Izrada promotivnog materijala	30
5.2. Pješačke staze	31
5.3. Vogošćanski centar-info centar-suvenirnica	32
5.4. Općinska prodavnica - info punkt- Vogošćanska kuća.....	33
5.4. Općinska prodavnica	33
6. Zaključak	34